

STYRELSEN FÖR SVERIGES FÖRFATTARFOND

BUDGETUNDERLAG FÖR ÅR 2017

UTGIFTSOMRÅDE 17

ANSLAGSPOSTERNA 5:2 ap.8, 5:2 ap.9 OCH 5:2 ap.13

SAMT DELAR AV 5:2 ap.3 och ap.4

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Finansierings- och anslagsöversikt.....	5
5:2 ap.8 Ersättning åt författare m.fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek	5
Verksamheten.....	5
Ersättningens grundbelopp och multiplar.....	7
Utlåning	7
Beräkning av biblioteksersättningen	8
Utlåningen år 2014; inför anslagsberäkningarna åren 2018 och 2019...	10
5:2 ap.9 Bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker	13
Bidrag till författare, översättare och kulturjournalister	13
Bidrag till dramatiker	14
Bidrag för resor och internationella utbyten	15
5:2 ap.13 Dramatikerstöd	15
5:2 ap.3 Inkomstgarantier för konstnärer, samt	
5:2 ap.4 Långtidsstipendier	16

Sammanfattning

Med stöd av vad som anförs i budgetunderlaget föreslår styrelsen för Sveriges författarfond

- att till 5:2 ap.8, Ersättning åt författare m.fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek, för år 2017 anvisas ett anslag om 156 839 000 kr, beräknat på bibliotekens utlåning och referensbestånd under åren 2012-2103 (medelvärdet) samt på det grundbelopp på 1 kr och 60 öre per lån av svenskt originalverk som framförhandlas mellan regeringen förhandlare och berörda upphovsmannaorganisationer, och som godkänts av regeringen 2015-09-03;
- att 5:2 ap.9, Bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker, för år 2017 höjs med 2 784 000 kr. till 9 000 000 kr. och för åren 2018-2019 från denna anslagsnivå höjs ytterligare i enlighet med den pris- och löneomräkning som tillämpas på anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer;

Anslagsposten har under 2000-talet utvecklats långt sämre än motsvarande anslagsposter för andra konstnärsgupper under anslaget 5:2. Det svarar dåligt mot det alltmer utsatta läget för kulturjournalistiken, svårigheter beroende både av de renodlade kulturtidskrifternas utsatta ekonomiska situation och av den kvalificerade kulturjournalistikens allt mindre utrymme i bredare riktad media. Förändringarna i medielandskapet är enorma och den pågående medieutredningen arbetar med frågan om stödformer för branschen i stort. Omställningen rör inte minst förutsättningarna för produktion av och tillgång till de kritiska perspektiv kulturjournalistiken kan bidra med. Författarfonden vill därför fästa regeringens uppmärksamhet på betydelsen av de bidrag till enskilda kulturjournalister som kan fördelas ur denna anslagspost. Även för dramatiker vidkommande finns som redovisas nedan stora behov av en ökning av anslagsposten;

- att 5:2 ap.13, Dramatikerstöd, för år 2017 samt åren 2018-2019 höjs i enlighet med den pris- och löneomräkning som tillämpas på anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer;
- att regeringen beslutar om en tydligare anslagsstruktur och en administrativt bättre lösning för fördelningen av långtidsstipendier mellan konstnärskategorierna, vilket också skulle underlätta den övergång från inkomstgarantier till långtidsstipendier som kommer att pågå under många år framöver, och som innebär att medel gradvis överförs från anslagsposten 5:2 ap.3 till anslagsposten 5:2 ap.4.
- att anslagstilldelningen till 5:2, ap.3 och ap. 4 ska ske med hänsyn till den uppräknade av inkomstgarantiernas och långtidsstipendiernas belopp som ägt rum sedan den av regeringen beslutade övergången från Inkomstgarantier till Långtidsstipendier samt med hänsyn till motsvarande justeringar av beloppen som kommer att ske för åren 2017-2019.

Finansierings- och anslagsöversikt

Belopp i tkr.

Finansieringskällor	2015		2016	2017	2018	2019
	Anvisat enl. regleringsbrev	Utfall	Anvisat enl. regleringsbrev	Förslag	Förslag	Förslag
1	2	3	4	5	6	7
ANSLAG:						
5:2, ERSÄTTNINGAR OCH BIDRAG TILL KONSTNÄRER						
8. Ersättning åt författare m.fl.	141 933	141 933	148 997	156 839	- ¹	- ¹
9. Bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker	6 216	6 216	6 216	9 000	9 000 ²	9 000 ²
13. Dramatikerstöd	3 009	3 009	3 009	3 009	3 009 ²	3 009 ²
Summa anvisat/utfall/förslag	151 158	151 158	158 222	168 848		
ÖVRIG FINANSIERING:						
Summa övrig finansiering	-	-	-			
SUMMA	151 158	151 158	158 222			

¹ Någon förhandlingsöverenskommelse om biblioteksersättningens grundbelopp för åren 2018 och 2019 föreligger ännu inte.

² Exklusive den pris- och löneomräkning som tillämpas på anslaget i sin helhet

5:2 ap.8 Ersättning åt författare m.fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek

Verksamheten

Biblioteksersättningen förmedlas i enlighet med förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond, vilken ger fondstyrelsen en relativt stor frihet beträffande utformningen av verksamheten. Regeringen föreskriver – exempelvis i regleringsbrev – inga mål med verksamheten utöver vad som återfinns i fondförordningen. Den i vissa avseenden begränsade statliga styrningen förklaras av att biblioteksersättningen är ett statligt åtagande av en annan karaktär än andra statliga anslag.

Formellt är Sveriges författarfond en fond under Kammarkollegiets förvaltning. Författarfonden disponerar därmed inte själv sina anslagsposter över statsbudgeten och saknar förvaltningsanslag; administrationen ska enligt fondförordningen istället helt bekostas av fondmedlen.

Det råder kulturpolitisk enighet om biblioteksersättningens grundläggande funktion och konstruktion. Nu senast har detta befästs genom de politiska processer som lett fram till en ny förhandlingsöverenskommelse samt en reviderad förordning (1962:652) om Sveriges författarfond, vilka båda gäller med verkan från och med år 2015.

Genom att det nu i själva fondförordningen stadgas att storleken på grundbeloppet bestäms genom överenskommelse mellan regeringen och de tre litterära och bildlitterära upphovsmannaorganisationerna, har förhandlingsordningens ställning stärkts. Samtidigt har det tidigare underförstådda kulturpolitiska värdet lyfts fram i en ändamålsparagraf som betonar att biblioteksersättningen främjar litteraturens utveckling och bidrar till att förbättra de litterära upphovsmännens ekonomiska villkor genom att ersätta dem för tillgången till och användningen av deras verk på bibliotek.

Synen på biblioteksersättningen som en grundsten i konstnärspolitiken på litteraturområdet, kommer till praktiskt uttryck på så sätt att ambitionen att skapa rimliga arbetsvillkor för de litterära och bildlitterära upphovsmännen huvudsakligen förverkligas just inom ramen för biblioteksersättningen; direkta statsstipendieanslag till författare och översättare utgör endast mindre komplement till biblioteksersättningen och används för utdelande av ett antal punktstipendier.

Utgångspunkten för verksamheten är den individuella ersättningen, som ger de litterära upphovsmännen en viss minimiersättning för biblioteksutnyttjandet. Konstruktionen med särskild biblioteksersättning innebär att författarfonden tillerkänner vissa högt kvalificerade och yrkesverksamma författare, översättare, tecknare och fotografer en ersättning som fastställs på andra grunder än den generellt fastställda ersättningen per utlånad bok. Utöver den särskilda ersättningen finns också kompletterande arbetsstipendier av olika längd för att förbättra de arbetsmässiga villkoren för bokupphovsmän med yrkesmässiga ambitioner. Ur den s.k. fria delen fördelas också pensionsbidrag.

Litteraturutredningen redogjorde i sitt slutbetänkande år 2012 för en rad undersökningar av de litterära upphovsmännens ekonomiska och sociala villkor, bl.a. Författarförbundets omfattande undersökning av sina medlemmars inkomstförhållanden under 2004 samt Konstnärsnämndens och Statistiska Centralbyråns undersökning "Konstnärers inkomster" från 2009. Litteraturutredningen refererar också Konstnärsnämndens sista delundersökning (2011), vilken visar att gruppen "ordkonstnärer" samtidigt med låga inkomster har en genomsnittlig arbetstid på 46 timmar/vecka (både konstnärligt och utomkonstnärligt arbete). Skillnaden mellan investerad arbetstid i litterärt arbete och inkomsterna av densamma är alltså mycket stor för de litterärt verksamma. Dessa undersökningar bekräftar de uppgifter som författarfonden årligen inhämtar i ansökningarna om stipendier och bidrag: den ekonomiska situationen är oförändrat kärv för majoriteten av upphovsmännen; många högt kvalificerade författare, översättare och bokillustratörer har fortsatta svårigheter med att genom sin litterära yrkesutövning klara sin försörjning. Sammanfattningsvis är trycket på att få del av biblioteksersättningen fortsatt starkt.

Biblioteksersättningens grundbelopp och multiplar

Den totala biblioteksersättningens storlek bestäms dels av utlåning och referensbestånd i folkbibliotek och skolbibliotek, dels av ersättningens beloppsnivåer för lån och referensexemplar (multiplar).

Biblioteksersättningens multiplar 2016

Lån av originalverk	1 kr och 52 öre	<i>Grundbelopp</i>
Lån av översättning	76 öre	<i>½ av grundbeloppet</i>
Referensexemplar av originalverk	6 kr och 8 öre	<i>4 x grundbeloppet</i>
Referensexemplar av översättning	3 kr och 4 öre	<i>2 x grundbeloppet</i>

Grundbeloppets utveckling 2008 – 2017

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1 kr 26 öre	1 kr 29 öre	1 kr 32 öre	1 kr 33 öre	1 kr 35 öre	1 kr 37 öre	1 kr 41 öre	1 kr 45 öre	1 kr 52 öre	1 kr 60 öre
+ 4 öre	+ 3 öre	+ 3 öre	+ 1 öre	+ 2 öre	+ 2 öre	+ 4 öre	+ 4 öre	+ 7 öre	+ 8 öre
+ 3,3 %	+ 2,4 %	+ 2,3 %	+ 0,8 %	+ 1,5 %	+ 1,5 %	+ 3,0 %	+ 2,8 %	+ 4,8 %	+ 5,3 %

Multiplarna baseras enligt förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond på det grundbelopp för lån av originalverk som bestäms genom överenskommelse mellan regeringen och de tre upphovsmannaorganisationerna Sveriges Författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund. En överenskommelse om biblioteksersättningens grundbelopp för år 2016 och år 2017 träffades 2015-09-01. Den godkändes av regeringen 2015-09-03 och innebar att grundbeloppet höjdes med 7 öre till 1 kr och 52 öre för år 2016 och med ytterligare 8 öre till 1 kr och 60 öre för år 2017.

På grundval av grundbeloppshöjningen och samt den i följande avsnitt redovisade biblioteksstatistiken för beräkningsperioden 2012-2013 beräknas anslaget för år 2017 till 156 839 000 kr.

Utlåning

Inom ramen för Sveriges officiella statistik producerar Kungl. biblioteket årlig statistik över folk- och skolbibliotekens utlåning m.m. Denna statistik utgör grunden för beräkningen av biblioteksersättningens underlag. De fristående sjukhusbiblioteken redovisas visserligen separat i den officiella biblioteksstatistiken, men utgör enligt parternas överenskommelse underlag för biblioteksersättningen.

Utöver den officiella biblioteksstatistiken, grundas biblioteksersättningen på vissa schablonmässiga beräkningar av biblioteksutnyttjandet som parterna kommit överens om. Det gäller utnyttjandet på skolbiblioteken, där den offentliga statistiken inte längre kan användas för en fullständig beräkning av biblioteksersättningen. Det gäller också merutnyttjandet genom utlåning till verksamheter där utlåneregistrering inte sker (bl.a. uppsökande verksamhet) samt en extra kompensation för läsning på plats på biblioteken, ett användande som ju inte registreras av biblioteken.

För beräkning av den totala biblioteksersättningens storlek krävs därtill uppgift om utlåningens andelar av upphovsrättsligt skyddade svenska originalverk, rättsskyddade översättningar till svenska och övriga, ej ersättningsberättigande verk. Den informationen ges inte i den officiella biblioteksstatistiken, utan beräknas av författarfonden i samband med de årliga undersökningarna för uträkning av de individuella ersättningarnas storlek.

Beräkning av biblioteksersättningen

Enligt den nya 4 a §, fondförordningen beräknas biblioteksersättningen från och med år 2015 (d.v.s. med praktisk verkan från och med anslagsåret 2016) med utgångspunkt från medelvärdet av antalet hemlån och referensexemplar under två kalenderår i följd (beräkningsperiod). Medelvärdet under en beräkningsperiod ska utgöra grunden för den biblioteksersättning som överförs under två år i följd, med början tre år efter det sista kalenderåret i beräkningsperioden. Vidare stadgar den nya grundöverenskommelsen mellan regeringen och upphovsmannaorganisationerna att förhandlingarna ska ske vartannat år, d.v.s. sträcka sig över två anslagsår.

Detta innebär att ett medelvärde av antalet hemlån och referensexemplar under åren 2012 och 2013 utgör grunden för biblioteksersättningsanslagets beräkning för både år 2016 och år 2017.

I uppställningen nedan redovisas bibliotekstatistik för åren 2012 och 2013 med uträkning av ett medelvärde för den s.k. beräkningsperioden, samt anslagsberäkningen för år 2017 med grundbeloppet 1 kr och 52 öre. I anslutning till tabellen lämnas källhänvisningar och förklaringar till de redovisade siffrorna.

SVERIGES FÖRFATTARFOND

Beräkning av biblioteksersättningen: Utlåningsår 2012 och 2013; anslagsår 2017

	2012	2013	Beräkningsperiod
UTLÅNING			
Folkbibliotek	66 855 000 lån ¹⁰⁾	65 434 000 lån ¹⁾	
Sjukhusbibliotek m.fl.	1 269 000 lån ¹¹⁾	1 644 000 lån ²⁾	
"Uppsökande" verksamhet	10 458 000 lån ¹²⁾	10 440 000 lån ³⁾	
Skolbibliotek	16 250 000 lån ⁴⁾	16 250 000 lån ⁴⁾	
Summa registrerad utlåning	94 832 000 lån	93 768 000 lån	
Uppräkning för läsning på plats	1,03 ⁵⁾	1,03 ⁵⁾	
S:a utlåning efter uppräkning	97 677 000 lån	96 581 000 lån	
Andel originalverk	57,7% ⁶⁾	58,5% ⁶⁾	
Antal lån av originalverk	56 359 629 lån	56 499 885 lån	56 429 757 lån
Belopp originalverk			1 kr och 60 öre
Summa originalverk			90 287 611 kr
Andel översatta verk	30,9% ⁶⁾	30,8% ⁶⁾	
Antal lån av översatta verk	30 182 193 lån	29 746 948 lån	29 964 571 lån
Belopp översatta verk			80 öre
Summa översatta verk			23 971 656 kr
REFERENSBESTÅND			
Folkbibliotek	1 114 000 ex. ¹³⁾	1 105 000 ex. ⁷⁾	
Sjukhusbibliotek m.fl.	18 000 ex. ¹⁴⁾	16 000 ex. ⁸⁾	
Skolbibliotek	6 846 000 ex. ⁹⁾	6 846 000 ex. ⁹⁾	
Totalt referensbestånd	7 978 000 ex.	7 967 000 ex.	
Andel originalverk	75,8% ⁶⁾	78,0% ⁶⁾	
Bestånd av originalverk	6 047 324 ex.	6 206 293 ex.	6 130 792 ex.
Belopp originalverk			6 kr och 40 öre
Summa referensbestånd originalverk			39 237 069 kr
Andel översatta verk	14,1% ⁶⁾	12,1% ⁶⁾	
Bestånd översatta verk	1 124 898 ex.	964 007 ex.	1 044 453 ex.
Belopp översatta verk			3 kr och 20 öre
Summa referensbestånd översatta verk			3 432 248 kr
TOTALT			156 839 000 kr

¹⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2013*, Tabell F.8

²⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2013*, Tabell S.5

³⁾ Utlåning till verksamheter där registrering inte sker redovisas i *Biblioteken 2013*, Tabell F.8. Enligt tidigare regeringsbeslut (budgetåret 1986/87) ger varje sådant lån ersättning motsvarande ytterligare två lån. Även Sjömansbibliotekets utlåning är sådan verksamhet. $(5\ 208\ 000 + 12\ 000) \times 2 = 10\ 440\ 000$ lån.

⁴⁾ Sedan läsåret 1998/98 saknas biblioteksstatistik som kan användas som underlag för beräkning av biblioteksersättningen. Parterna har enats om att sedan dess istället använda medelvärdet av erhållen skolbiblioteksstatistik för läsåren 1996/97 och 1997/98 som underlag. Under förutsättning att denna överenskommelse bekräftas i de kommande förhandlingarna, gäller därför fortsatt 16 250 000 lån som beräkningsunderlag beträffande skolbiblioteken.

⁵⁾ Till följd av en överenskommelse i biblioteksersättningsförhandlingarna år 1994 ska författarfonden årligen tillföras en ersättning för utnyttjandet på plats i biblioteken av böcker som inte ingår i referenssamlingarna. Hemlånen från folk- och skolbiblioteken räknas därför upp med faktorn 1,03.

⁶⁾ Utlåningens och beståndets andelar av originalverk respektive översättningar fastställs genom författarfondens årliga undersökningar.

⁷⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2013*, Tabell F.4.

⁸⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2013*, Tabell S.4. (sjukhusbibliotek + övriga bibliotek)

⁹⁾ Efter överenskommelse i biblioteksersättningsförhandlingarna bestäms antalet referensexemplar i skolbibliotek som en schablonmässigt beräknad andel om 28 % av det totala antalet volymer i skolornas boksamlingar. Eftersom skolbiblioteksstatistik saknas (se not 4) används ett medelvärde av erhållen statistik för läsåren 1996/97 och 1997/98 som underlag för beräkningen av biblioteksersättningen. Under förutsättning att överenskommelsen bekräftas i de kommande förhandlingarna, fastställs skolornas bokbestånd fortsatt till 24,45 milj. volymer (1996/97: 25,5 milj., 1997/98: 23,4 milj.). Antalet referensexemplar i skolbibliotek kan på dessa grunder beräknas till 6 846 000 volymer.

¹⁰⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2012*, Tabell F.8

¹¹⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2012*, Tabell S.5 (sjukhusbibliotek + övriga bibliotek)

¹²⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2012*, Tabell F.8. Se not 3. $(5\ 209\ 000 + 17\ 000) \times 2 = 10\ 452\ 000$ lån.

¹³⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2012*, Tabell F.4.

¹⁴⁾ Kungl. bibl., *Bibliotek 2012*, Tabell S.4. (sjukhusbibliotek + övriga bibliotek)

Utlåningen år 2014; inför anslagsberäkningarna åren 2018 och 2019

Underlag för beräkningen av 2018 och 2019 års anslag kan ännu inte lämnas, eftersom beräkningsperioden för de två anslagsåren kommer att vara utlåningsåren 2014-2015. I det följande redovisas biblioteksutnyttjandet för år 2014 i en jämförelse med den statistiska redovisningen för beräkningsperioden 2012-2013.

Delvis på grund av förändrat upplägg av undersökningen och annorlunda presentation av densamma, delvis på grund av tekniska problem i samband med insamlingen, ger Kungl. bibliotekets officiella statistik avseende utlåningsåret 2014 – redovisad i rapporten *Bibliotek 2014* – inte allt nödvändigt underlag för beräkningen av den totala biblioteksersättningen.

Eftersom biblioteksutnyttjandet år 2014 ligger till grund för beräkningen av de individuella ersättningarna redan år 2015 har författarfonden behövt inhämta

kompletterande eller korrigerade statistikuppgifter från Kungl. biblioteket. Det är mycket ovanligt att så många för bibliotekersättningen betydelsebärande uppgifter saknas i den redovisade officiella statistiken, och styrelsen för Sveriges författarfond har därför i särskilt beslut bekräftat de av Kungl. biblioteket redovisade uppgifterna som underlag för beräkning av de individuella ersättningarna för år 2014 års utlåning (utbetalades hösten 2015).

I anslutning till tabellen lämnas källhänvisningar och förklaringar till de redovisade siffrorna. Huruvida den kompletterade och korrigerade statistiken bör användas för den kommande anslagsberäkningen, har parterna möjlighet att diskutera inför förhandlingarna om grundbeloppet för åren 2018 och 2019.

Utlåning m.m. år 2014

	2012	2013	2014
UTLÅNING			
Folkbibliotek	66 855 000 lån	65 434 000 lån	65 568 000 lån ¹⁾
Sjukhusbibliotek m.fl.	1 269 000 lån	1 644 000 lån	690 000 lån ²⁾
"Uppsökande" verksamhet	10 458 000 lån	10 440 000 lån	10 442 000 lån ³⁾
Skolbibliotek	16 250 000 lån	16 250 000 lån	16 250 000 lån ⁴⁾
Summa registrerad utlåning	94 832 000 lån	93 768 000 lån	92 950 000 lån
Uppräkning för läsning på plats	1,03	1,03	1,03 ⁵⁾
S:a utlåning efter uppräkning	97 677 000 lån	96 581 000 lån	95 739 000 lån
Andel originalverk	57,7%	58,5%	59,7% ⁶⁾
Antal lån av originalverk	56 359 629 lån	56 499 885 lån	57 156 183 lån
Beräkningsperiod 2012-2013	56 429 757 lån		
Andel översatta verk	30,9%	30,8%	30,6% ⁶⁾
Antal lån av översatta verk	30 182 193 lån	29 746 948 lån	29 296 134 lån
Beräkningsperiod 2012-2013	29 964 571 lån		
REFERENSBESTÅND			
Folkbibliotek	1 114 000 ex.	1 105 000 ex.	1 075 000 ex. ⁷⁾
Sjukhusbibliotek m.fl.	18 000 ex.	16 000 ex.	11 000 ex. ⁸⁾
Skolbibliotek	6 846 000 ex.	6 846 000 ex.	6 846 000 ex. ⁹⁾
Totalt referensbestånd	7 978 000 ex.	7 967 000 ex.	7 932 000 ex.
Andel originalverk	75,8%	78,0%	76,8% ⁶⁾
Bestånd av originalverk	6 047 324 ex.	6 206 293 ex.	6 091 776 ex.
Beräkningsperiod 2012-2013	6 130 792 ex.		
Andel översatta verk	14,1%	12,1%	13,3% ⁶⁾
Bestånd översatta verk	1 124 898 ex.	964 007 ex.	1 054 956 ex.
Beräkningsperiod 2012-2013	1 044 453 ex.		

¹⁾ I *Bibliotek 2014*, tabell 8, redovisas antalet "lokala (fysiska) lån vid folkbiblioteken", men för jämförelsen över tid har KB ändå valt att inkludera e-boksutlåningen. Eftersom endast nyttjandet av fysiska exemplar ligger till grund för bibliotekersättningen, har KB särskilt till författarfonden istället redovisat denna uppgift.

I detta budgetunderlag och i redovisningen ingår därför inte e-boksutlåningen i vad som redovisas som grund för bibliotekersättningens beräkning. Fördelningen mellan fysiska exemplar och e-böcker ser ut enligt följande:

Utlåning i folkbiblioteken

	2012	2013	2014	Förändring 2013-2014	
Totalt	67 928 000	66 965 000	66 568 000	-397 000	(-0,6 %)
- varav e-böcker	1 073 000	1 531 000	1 008 000	-523 000	(-34 %)
Fysiska ex. av verk	66 855 000	65 434 000	65 568 000	+134 000	(+2,0 %)

²⁾ I *Bibliotek 2014* redovisas för sjukhusbiblioteken 677 678 utlån. Det är en till synes kraftig nedgång, som beror på att vissa e-format av tidskrifter m.m. föregående år felaktigt sammanförts till underlaget för bibliotekersättningen. Till den redovisade uppgiften för sjukhusbiblioteken, adderas också Sjömansbiblioteket (12 782 lån) vilket författarfonden inhämtat från de s.k. öppna data som Kungl. biblioteket publicerar i samband med att statistikrapporten släpps.

³⁾ Uppgiften om utlåning till verksamheter där de enskilda lånen inte registreras redovisas inte i den officiella statistiken för år 2014, eftersom den bedömts som så osäker och felaktig. Kungl. biblioteket anser att 2013 års uppgift är den som ligger närmast sanningen. För Sjömansbiblioteket har dock uppgiften kunnat inhämtas från KB:s öppna data. $(5\,208\,000 + 13\,000) \times 2 = 10\,442\,000$ lån.

⁴⁾ Under förutsättning att tidigare överenskommelse bekräftas i de kommande förhandlingarna.

⁵⁾ Under förutsättning att tidigare överenskommelse om uppräknig av utlåningen som ersättning för utnyttjandet på plats i biblioteken av böcker som inte ingår i referenssamlingarna bekräftas i de kommande förhandlingarna.

⁶⁾ Utlåningens och beståndets andelar av originalverk respektive översättningar fastställs genom författarfondens årliga undersökningar.

⁷⁾ I den officiella statistiken redovisas en samlad uppgift om referensbestånd för både folk- och skolbiblioteken. Referensbestånd för skolorna används dock inte som beräkningsunderlag för bibliotekersättningen, varför KB efter förfrågan redovisat folkbibliotekens referensbestånd separat.

⁸⁾ Uppgiften har författarfonden inhämtat från de öppna data som kompletterar Kungl. bibliotekets rapport. (Sjukhusbibliotek + Sjömansbiblioteket)

⁹⁾ Under förutsättning att överenskommelsen om schablonmässig beräkning av referensbeståndet i skolbiblioteken bekräftas i de kommande förhandlingarna.

5:2 ap.9 Bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker

I enlighet med förordningen (1976:528) om bidrag till konstnärer kan konstnärsbidrag utgå för att ge aktiv konstnär en sådan ekonomisk trygghet under viss tid att han/hon kan ägna sig åt konstnärlig yrkesutövning utan avbrott eller åt experiment och nydanande inom konstnärlig verksamhet. Bidrag kan utgå under högst fem år i följd utan omprövning. Bidrag av pensionskaraktär får bestämmas att utgå tills vidare. Dessutom kan projektbidrag lämnas för målinriktat konstnärligt utvecklingsarbete av mer kostnadskrävande natur. Enligt regleringsbrev ingår i anslagsposten också medel för deltagande i internationellt utbyte.

Budgetåret 2016 uppgår anslagsposten till oförändrat 6 216 000 kr. Styrelsen för Sveriges författarfond har beslutat att anslagsposten under året ska fördelas enligt följande:

- 2 651 000 kr. för bidrag till författare, översättare och kulturjournalister;
- 2 524 000 kr. för bidrag till dramatiker och översättare av dramatik;
- 661 000 kr. till bidrag för resor och internationella utbyten.

Verksamheternas administrationskostnader, 380 000 kr, täcks också av medlen under denna anslagspost.

Nedan utvecklas något resonemangen för de tre olika bidragstyperna och verksamheterna. Övergripande för anslagsposten gäller dock behovet av höjningar för att kompensera den reala värdeminskning som gradvis blivit mer och mer påtaglig under de många år anslagsposten förblev helt oförändrad. Anslagsposten har under 2000-talet utvecklats långt sämre än motsvarande anslagsposter för andra konstnärsgrupper under anslaget 5:2. Med hänvisning till detta behov upprepar styrelsen förslaget från förra årets budgetunderlag om en höjning av anslagsposten i sin helhet till 9 000 000 kr. Till stöd för en förstärkning av denna anslagspost hänvisas också särskilt till konkurrensen för och behoven hos de två yrkeskategorierna kulturjournalister och dramatiker – vilka ju inte är berättigade till medel ur bibliotekersättningen. Styrelsen för Sveriges författarfond föreslår att anslagsposten 5:2 ap.9 för år 2017 ska höjas med 2 784 000 kr. till 9 000 000 kr., och för åren 2018-2019 höjas i enlighet med den pris- och löneomräkning som tillämpas på anslaget 5:2 i sin helhet.

Bidrag till författare, översättare och kulturjournalister

Som närmare redovisats inledningsvis har styrelsen för Sveriges författarfond inom ramen för bibliotekersättningen, genom särskild bibliotekersättning och fleråriga stipendier, i relativt stor utsträckning koncentrerat sina insatser på att skapa ekonomisk trygghet under längre perioder för de litterära upphovsmännen. Ett viktigt komplement till de ersättningar och stipendier som fördelas ur bibliotekersättningen är konstnärsbidragen till författare och översättare.

Dessa bidrag är – till skillnad från stipendierna ur bibliotekersättningen – dessutom tillgängliga för kulturjournalister, vilket är av stor betydelse i tider när

många kulturredaktioner och kulturtidskrifter p.g.a. ekonomiska förhållanden vittnar om svårigheter att förverkliga seriösa journalistiska ambitioner och att upprätthålla yrkesmässiga villkor för sina skribenter. Denna utveckling är inte enbart beroende av situationen för de kulturtidskrifter som naturligt anses vara föremål för kulturpolitikens omsorg, utan hänger också samman med den kvalificerade kulturjournalistikens allt mindre utrymme i bredare riktad media. I omsorg om det reflekterande och fördjupande offentliga samtalet vill styrelsen för Sveriges författarfond här därför särskilt fästa regeringens uppmärksamhet på betydelsen av den bidragsgivning till enskilda kulturjournalister som författarfonden kan bedriva med medel ur denna anslagspost.

Bidrag till dramatiker

Dramatikerrådet prioriterar inom ramen för sin verksamhet de ett- två- och femåriga bidragen, vilka alla har karaktären av arbetsstipendier. Varken projektbidrag eller pensionsbidrag utdelas för närvarande. Bidrag för dramatikers resor och internationella utbyten fördelas i särskild ordning av författarfondens internationella råd.

Ända sedan inrättande av en särskild anslagspost till dramatiker budgetåret 1984/85 har ambitionen varit att med en relativt stor andel fleråriga bidrag söka tillgodose de fritt verksamma dramatikerens behov av ekonomisk och arbetsmässig trygghet under längre tider. Dessa ambitioner har visat sig svåra att förverkliga. Fastän det i genomsnitt fördelas färre än två femåriga bidrag årligen, svarar dessa bidrag för så mycket som en tredjedel av den totala kostnaden för fördelade bidrag.

Dramatikerstödet till teatrar (se nästa avsnitt) kompletterar bidragen till enskilda dramatiker och översättare av dramatik. Tillsammans ger de två stödformerna en bredd i bidragsgivningen som svarar mot dramatikerens mellanställning som skapande konstnär inom ordområdet men samtidigt beroende av teatrar och andra beställare av dramatik. Dramatikerstödet riktas mot beställningssituationen och det faktiska uppdragsförhållandet mellan teatern och dramatiker, och stödformen minskar därför inte i sig behovet hos vissa dramatiker av den arbetsmässiga trygghet under längre tid som fleråriga bidrag ger.

Av höjningen av anslagsposten till år 2014 fördelades 220 000 kr på bidrag till dramatiker och översättare av dramatik. Det är tillräckligt för att kompensera den gradvisa urholkningen under de föregående sexton budgetåren i följd med oförändrat anslag för bidrag till dramatiker. Eftersom bidragen är avsedda för en viss tids konstnärligt arbete är strävan att bidragsbeloppen genom årliga höjningar ska följa inkomstutvecklingen i samhället, vilket nu på sikt medför ett minskat antal mottagare.

Ambitionen är därtill att öka antalet femåriga bidrag, i enlighet med de tidiga ambitioner som redovisats ovan, om att skapa möjlighet för förtjänta och fritt yrkesverksamma dramatiker att långsiktigt utveckla sin verksamhet utan att ständigt behöva styras av akuta försörjningsproblem. Tre st. nya femåriga bidrag årligen – med sikte på sammanlagt 15 st. pågående bidrag – kan inte betraktas som en för hög ambition. Bland det stora antalet verksamma dramatiker (Sveriges

Dramatikerförbundet (organiserar över 600 medlemmar) finns många förtjänta dramatiker, vilkas verksamhet skulle kunna fördjupas och utvecklas ytterligare med stöd av ett flerårigt bidrag.

Till beskrivningen av den hårda konkurrensen om bidragen till dramatiker hör att utöver landets scendramatiker och översättare av dramatik räknas också manusförfattare för film och tv till denna yrkesgrupp (Konstnärsnämnden stödjer enskilda konstnärer inom filmområdet i övrigt). Finansierings- och produktionsvillkoren för film och tv skiljer sig naturligtvis mycket från scenteaterns, men manusförfattarna behöver likväl precis som scendramatikerna tid och arbetsro för att utveckla sina manusidéer. Detta slags bidrag betyder mycket för de fritt verksamma manusförfattarnas konstnärliga behov och för att främja kvalitet och originalitet också inom film- och tv.

Bidrag för resor och internationella utbyten

Fr.o.m. år 2014 fördelar styrelsen för Sveriges författarfond bidrag för resor och internationella utbyten uteslutande med medel från ovan rubricerad anslagspost. Bidragsgivningen sker med stöd av särskilt villkor i regleringsbrevet. Bidragen fördelas av internationella rådet vid Sveriges författarfond.

Mot bakgrund av det stora tryck från framförallt kulturjournalister och dramatiker som beskrivits ovan, har styrelsen för Sveriges författarfond hittills funnit det svårt att för närvarande låta bidragen för resor och internationella utbyten ta en större del av anslagsposten i anspråk.

Utöver de 661 000 kr som fondstyrelsen för år 2016 avsatt för verksamheten med bidrag för resor och internationella utbyten, har Konstnärsnämnden i december 2015 beslutat att överföra 1 milj. kr till Sveriges författarfond för att under år 2016 fördelas som stipendier och bidrag för internationellt kulturutbyte inom litteraturområdet. Dessa medel anslås endast tillfälligt för år 2016; framtida förstärkningar av den internationellt syftande bidragsgivningen fordrar därför höjningar av anslagsposten.

Inom regeringskansliet pågår en översyn av bl.a. förordningen (1976:528) om bidrag till konstnärer. Sveriges författarfond förutsätter att denna översyn tar hänsyn till behovet av att reglera också författarfondens bidrag till resor och internationella utbyten, efter den förändring till år 2014 som ju inneburit att Sveriges författarfond inte längre fördelar dessa bidrag med stöd av förordningen (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet.

5:2 ap.13 Dramatikerstöd

I enlighet med förordning (1998:1369) om statsbidrag för beställning av nyskriven svensk dramatik får bidrag ges till fria teatergrupper, regionala och lokala teaterinstitutioner samt radio- och TV-företag för beställning av nyskriven svensk dramatik.

Syftet med stödet är att ge i första hand teatrar möjlighet att beställa nyskriven svensk dramatik av hög kvalitet. Ansökan ska göras gemensamt av en dramatiker och den som vill uppföra dramatikers verk. Stödordningen har varit i bruk sedan 1999. Stödet fördelas av dramatikerrådet vid Sveriges författarfond.

År 2016 uppgår anslagsposten till oförändrat 3 009 000 kr.

Dramatikerstöd utbetalas till teatern, men ska oavkortat utgöra arvode till dramatikern. Stödets storlek motsvarar 2/3 av grundersättningen enligt gällande avtal mellan Svensk Scenkonst och Sveriges Dramatikerförbund, avseende förvärv och framförande av scenpjäser. Ett villkor för beviljat stöd är att teatern utöver detta stöd betalar dramatikern ett belopp motsvarande lägst 1/3 av ersättningen enligt nyss nämnda avtal.

Utifrån de uppföljningar och utvärderingar dramatikerutskottet gjort av dramatikerstödet betraktar utskottet stödformen som mycket framgångsrik. De redogörelser och enkätsvar som samtliga teatrar och dramatiker regelmässigt lämnar in efter varje genomförd uppsättning, fortsätter att bekräfta stödets positiva betydelse.

Eftersom dramatikerstödet till sin konstruktion är kopplat till nämnda avtal mellan Svensk Scenkonst och Dramatikerförbundet, ökar stödbeloppen från år till år i takt med att avtalet omförhandlas. Det är en viktig princip och en grundbult i stödets utformning.

Höjningen med 229 000 kr till år 2014 var den första på tio år; därför kompenserar höjningen inte för utvecklingen av nivåerna på avtalsenliga beställningsarvoden över tid. Dramatikerrådet vill emellertid i årets budgetunderlag prioritera bidragen till dramatiker och översättare av dramatik (inom 5:2, ap.8, ovan), där utvecklingen av anslagspostens storlek över tid varit ännu blygsammare.

Med hänvisning till detta föreslår dramatikerrådet att anslagsposten 5:2 ap.13 för år 2017 samt för åren 2018-2019 ska höjas i enlighet med den pris- och löneomräkning som tillämpas på anslaget 5:2 i sin helhet.

5:2 ap.3 Inkomstgarantier för konstnärer, samt

5:2 ap.4 Långtidsstipendier

Regeringen har inte begärt att styrelsen för Sveriges författarfond ska lämna in något budgetunderlag rörande de två rubricerade anslagsposterna. Styrelsen brukar ändå årligen framlägga underlag för regeringens arbete med budgeten de kommande åren.

Den statliga inkomstgarantin avvecklas sedan år 2010 gradvis i och med att inga nya innehavare utses. De medel som frigörs när inkomstgarantierna avvecklas överförs till anslagspost 5:2 ap.4, för fördelning av långtidsstipendier. Anslagstilldelningen har efter förändringen hittills inte skett med hänsyn till att såväl inkomstgarantierna som långtidsstipendierna enligt respektive

bidragsförordningar baseras på prisbasbeloppet och därför normalt räknas upp årligen. För författarfondens del innebär detta att antalet innehavare av inkomstgaranti har minskat från 35 st. till 24 st., samtidigt som endast två nya innehavare av långtidsstipendium kunnat utses. Fortsätter de två anslagsposterna 5:2 ap.3 och 5:2 ap. 4 att tillsammans vara oförändrade över tid, fortsätter också det totala antalet innehavare kontinuerligt att minska, och den uttalade ambitionen att avvecklingen av inkomstgarantierna skulle tillfalla nya konstnärer är långt ifrån att förverkligas.

Styrelsen för Sveriges författarfond är därtill mycket angelägen om att regeringen beslutar om en tydligare anslagsstruktur och en administrativt bättre lösning för fördelningen av långtidsstipendier mellan konstnärskategorierna, vilket också skulle underlätta den övergång från inkomstgarantier till långtidsstipendier som kommer att pågå under många år framöver.

Författarfonden har tidigare i budgetunderlag och remissyttrande påpekat den inkonsekvens som präglar regeringens styrning när det gäller de stipendier och bidrag som fördelas med stöd av förordningen (1976:528) om bidrag till konstnärer. I det ena fallet (konstnärsbidragen) gäller att regeringen beslutar om en övergripande fördelning mellan konstnärskategorierna, medan Konstnärsnämnden och författarfonden har oinskränkt frihet att prioritera mellan olika bidragsformer – arbetsstipendier, projektbidrag, pensionsbidrag samt bidrag för resor och internationella utbyten – samt att själva bestämma antal bidrag och beloppsnivåer. I det andra fallet (långtidsstipendier) gäller det motsatta, att regeringen beslutar om ett bestämt antal stipendier till ett exakt angivet belopp, medan de två fördelande organen ska enas om en fördelning mellan konstnärskategorierna.

Motiven för denna asymmetriska styrning har aldrig klargjorts. Det är i princip ogörligt för Konstnärsnämnden och författarfonden att finna en rationell grund för fördelning av långtidsstipendier, när dessa endast utgör en begränsad del av de samlade statliga ersättningarna och bidragen – och när regering och riksdag genom egna analyser och politiska prioriteringar avgör proportionerna mellan konstnärskategorierna i övrigt. Till denna mer principiella invändning kan också anföras att själva övergången från inkomstgarantier och låsningen vid ett bestämt antal stipendier (vilket inte kan fastställas förrän långt in på innevarande budgetår) rent praktiskt gör det oförutsebart samt att hanteringen brister i administrativ anpassning till stipendieverksamheten i övrigt.